ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭР

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛАНДЗРЭ КЪЫДОКI

№229 (21.637) ● 2009 гъэм дыгъэгъаэм (декабрым) и 4, мэрем ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и лЫкIуэу зэпымыууэ Санкт-Петербург къалэм щыIэм и IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Конституцэм и 81 статьям и «б» пунктым ипкъ иткIэ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и лЫкIуэу зэпымыууэ Санкт-Петербург къалэм щыIэну гъэувын Сэралъ Альберт Александр и къуэр.

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2009 гъэм дыгъэгъаэм и 1-м
№192-УП

● КЪБР-м и Правительствэм

КЪАНОКЪУЭ Арсен: Дэтхэнэ проектри экологием зэрезэгъыр къэпщытапхъэщ

Промышленностым, энергетикэм, экологием я лъэныкъуэкIэ шынагъуэншагъэ къызэрэпэщыным теухуауэ щытащ республикэм и Правительствэм хэтхэр къырихьэлIэу КЪБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен иригъэкIуэкIа зэIущIэр.

ТЕХНИКЭ кIэлъыплъынымгъэмкIэ федеральнэ агентствэм и Управленэу Кавказ Ищхъэрэм щыIэм и Къэбэрдей-Балкъэр щIыналъэ къудамэм и унафэщI Отаров Къурмэн и докладым къыщигъэлъэгъуащ 2008 гъэм, дызэрыт илъэсым и ятIонэ мазибгъум езыр зи пашэ Iэнатlэм щыIэзэфIагъэкIаэр. Абы къыхигъэщащ дэтхэнэ Iэнатlэми шынагъуэншагъэ къызэгъэпэщыныгъэ ныкъуэныгъэ куэд зэрыщыIэр. Псом ящIэу, Iэщlагъэлlкэр егъэпIейтей республикэм и лифт хозяйствэм и щытыкIэм. Къэпщытэмэ, ягъуэва мардэхэм къызэремызэгъым къыхэкIыу нэгъабэ лифт 210-рэ, дызэрыт илъэсым - 129-рэ къызэтрагъэувыщащ. Пэжщ, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и Iэнатlэм реформэ щегъэжьауэ 17 хъуэ щытынущи, абыхэм ящыщу 15-м документ псори зэрагъэпэщащ, абы ящыт пIур зэкIэ лэжьыгъэм хуэхъэзыр.

КъэуэнкIэ, мафIэс къыщыхъункIэ нэхъ шынагъуэ зыпылъхэм ящыщщ автомобилхэм газ щагъахьуэ станцкэр. Ижь зэманым абыхэм я бжыгъэм егъэлеяуэ псынщIэу хохъуэ, арщхьакIэ апхуэдэ станцхэм я нэхъыбапIэм лицензэхэр кIыхьакъым, ахэр ящIын папщIэ властым и щIыпIэ органэхэм хуит зыкъыгъэщIакъым, къэрал реестрым имытхэри нэхъыбэщ.

Япэхэм елъытауэ, Отаров Къурмэн зэрыжIамкIэ, хуабэ къэзылэжь Iэнатlэм и Iуэхур нэхъ зэпэщащ. 2008 - 2009 гъэхэм ятещIыхьауэ республикэм и Правительствэм зэхилъхьа программэм тету а Iэнатlэм оборудованэ куэд щIэуэ щагъэуващ. Республикэм 2009 - 2010 гъэхэм я бжыхьэ-щыIамахуэ лъэхъэнэр тамэму къызэрынэкIын папщIэ лубзыхуауэ щыта къызэгъэпэщыныгъэтехникэ лэжьыгъэхэр кьанэ щымыIэу зэфIагъэкIащ.

«МР СК» ОАО-м и Къэбэрдей-Балкъэр къудамэм зэхилъхьа инвестицэ программэм тету абы электросетхэр къагъэщIэрэщIэжынымкIэ, егъэфIэкIуэнымкIэ лэжьыгъуэ сом мелуани 180-рэ мин 868-рэ и уасэ зэфIигъэкIащ. Ар ялэжьын хуеям и процентти 93-рэ мэхъу.

Къэпсалъэм къыхигъэщхьэхукIащ дыкъэзыухъурерихь дунейм зэран зэрыхуэхъум къыхэкIыу ятын хуей а нэхъыбапIэм лицензэхэр къыIахакъым, ахэр ящIын папщIэ властым и щIыпIэ органэхэм хуит зыкъыгъэщIакъым, къэрал реестрым имытхэри нэхъыбэщ.

Ящхьэ ельытауэ, Отаров Къурмэн зэрыжIамкIэ, хуабэ къэзылэжь Iэнатlэм и Iуэхур нэхъ зэпэщащ. 2008 - 2009 гъэхэм ятещIыхьауэ республикэм и Правительствэм зэхилъхьа программэм тету а Iэнатlэм оборудованэ куэд щIэуэ щагъэуващ. Республикэм 2009 - 2010 гъэхэм я бжыхьэ-щыIамахуэ лъэхъэнэр тамэму къызэрынэкIын папщIэ лубзыхуауэ щыта къызэгъэпэщыныгъэтехникэ лэжьыгъэхэр кьанэ щымыIэу зэфIагъэкIащ.

Ар ялэжьын хуеям и процентти 93-рэ мэхъу.

Къэпсалъэм къыхигъэщхьэхукIащ дыкъэзыухъурерихь дунейм зэран зэрыхуэхъум къыхэкIыу ятын хуей а нэхъыбапIэм лицензэхэр къыIахакъым, ахэр ящIын папщIэ властым и щIыпIэ органэхэм хуит зыкъыгъэщIакъым, къэрал реестрым имытхэри нэхъыбэщ.

Ящхьэ ельытауэ, Отаров Къурмэн зэрыжIамкIэ, хуабэ къэзылэжь Iэнатlэм и Iуэхур нэхъ зэпэщащ. 2008 - 2009 гъэхэм ятещIыхьауэ республикэм и Правительствэм зэхилъхьа программэм тету а Iэнатlэм оборудованэ куэд щIэуэ щагъэуващ. Республикэм 2009 - 2010 гъэхэм я бжыхьэ-щыIамахуэ лъэхъэнэр тамэму къызэрынэкIын папщIэ лубзыхуауэ щыта къызэгъэпэщыныгъэтехникэ лэжьыгъэхэр кьанэ щымыIэу зэфIагъэкIащ.

Ар ялэжьын хуеям и процентти 93-рэ мэхъу.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

● Къэрал къулыкъущIапIэхэм

Зэдэарэзыуэ къащтэ

КЪБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен республикэм и муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я щIыпIэ администрацэхэм я Iэтащхьэхэм я зи чэзуIэр дыгъуаэ иригъэкIуэкIащ.

АБЫ ЩЫЗЭХАЛЪХЬЭЖАЩ нэгъабэрэ мы илъэсым и мазибгъумрэ Шэджэм муниципальнэ куейм и администрацэм и лэжьыгъэм кърикIуар, апхуэдэу 2010 гъэм кьапэщIэтэр щагъэбедджылащ.

ЩIыпIэ администрацэм и Iэтащхьэ **Мамбэт Михаил** и отчет докладым къызэрыщигъэльэгъуамкIэ, финанс-экономикэ кризисым кьиша гугъуехьхэм щхьэкIэ къэмынэу, районым и предприятэ, организацэ лIэужьыгъуэхэм я бюджетхэм мылейуэ пэльэщащ. Кьапщтэмэ, промышленностым и IэнатIэхэм зрагъэхъуэлIэну зыщыгугъаэр проценти 180-кIэ, мэкъумэщхьIкэр кьалэжьыныкIэ кьапэщытар процентти 104,5-кIэ ягъэхъуащ, ухуэныгъэщIэхэр ирагъэкIуэкIащ, муниципалитетым и гъуэгуанэ зэрыгъэпэщыжу зэрагъэпэщыжащ. Абыхэм я фIыгъэкIэ улахуэр процентти 127-кIэ кьаIэтащ.

- КЪБР-м и Президентым республикэм и Парламентым Зэрызыхуигъэзам лъэпкъ проектхэмрэ демографие политикэмрэ теухуауэ щыгубзыхуаэр хъарзынэу гъэзэщIа мэхъу, куейм и жылагъуэхэр зэгъуэгъэщ щыным хуэунэтIауэ 2008 гъэм дгъэбедджылауэ щытахэр зэдгъэхъуIащ, - къыхигъащащ къэпсэльам.

Абы зэщхьэщыхауэ зэпкрихащ зи гугъу тщIы зэманым къриубыдэу районым щыIэзэфIагъэкIаэр икIи 2010 гъэм нэхъыщIэу кьапэщытхэр игъэнэIуащ.

Президентыр зыщIэуэщIаэм жэуап ягъуэта щыIэкIэ, зэхуэсахэм зэдгъэрзыуэ отчетыр кьащтащ.

ЗэIущIэм нэгъуэщI Iуэхугъуэхэми щыхэпльащ.

Абы хэтащ КЪБР-м и Парламентым и Iэтащхьэ **Чеченов Ануэр**, Правительствэм и УнафэщI **Меркулов Александр** министрхэр, Къэрал комитетхэм я нэхъыжьхэр, ирагъэблагъэ къулыкъушIахэр.

ХЬЭЖЪКIЫГЪРЭ Алий.

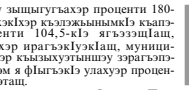

Эквадорым и унафэм поплъэ

АБЖЪАЗ. *НагъуэщI къэрал Iуэхухэмкlэ министрым и къуэдзэ Гвинджие Максим зэрыжиIамкIэ, Абхъазыр и щхьэ хущытыж къэралгъуэ щхьэхуэу къригъэлъытэну иджыблагъэ Эквадорым зыхуигъэзащ.*

- ПЛЪЭУ тхыльыр президент Корреа Рафаэль официальнэу иратыжащ. Иджыпсту щIыпIэ правительствэр абы хоплъэ икIи Абхъазыр къэралгъуэ щхьэхуэу къэлъытэнымкIэ щыIэ Iэмалхэм щыгъуазэ защI. Догупъэ а Iуэхум теухуа унафэ тэмэм Эквадор щыгъуэ къыщIэну, - жиIащ Гвинджие Максим.

ГъуэгущIэ яухуэ

АДЫГЕЙ. *Президентым и пресс-Iуэхущ Iапl эм къызэритамкIэ, Мейкъуапэрэ Туапсэрэ хъыпелекIуэкI автомобиль гъуэгуанэ и ятIонэ Iыхьэр иджыблагъэ ящIыпащащ.*

ГЪУЭГУМ километри 9,4-рэ и кIыхьагъщ, абы хохьэ Хужь псым щхьэпрыкI метр 239-рэ зи кIыхьагъ Мейкъуапэ - Усть-Лабинск - Кореновск автомобильнэ гъуэгум пыхьэж лъэмыжыр. Федеральнэ программэм ипкъ иткIэ, ирагъэкIуэкIа лэжьыгъэхэм сом мелуан 660-рэ текIуэдащ.

Институтыр зэрагъэпэщыжь

Президент Тхьэкlушынэ Аслъэнджерий Адыгейм гуманитар къэхутэныгъэхэмкlэ и институтыр къэгъэзэщIэрэщIэжыныкIэ екIуэкI лэжьыгъэр здынэсар иджыблагъэ зригъэлъэгъуащ.

АДЫГЕЙМ и президентым и пресс-Iуэхущ Iапl эм къызэритамкIэ, а Iуэхугъуэм сом мелуан 14,5-рэ щIыпIэ бюджетым щыхуэхахащ. АбыкIэ Iуэхущхьэхэр, пэш лъэгухэр, инженер коммуникацэхэр зэрахъуэкIынущ, нэгъуэщI лэжьыгъэхэри ирагъэкIынущ. ТхьэкIушынэ Аслъэнджерий илъэгъуахэмкIэ арэзы хъуащ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙОлег.

● Анэм и махуэ

Куейм щагъэлъапIэ

Анэм и махуэм ирихьэлIэу Май куейм гуфIэгъуэ пшыхь щызэхащащ. Абы къыргъэблэгъахэм яхэтащ бын куэд зиIэ анэхэри, унагъуэ Iуэхухэмрэ дзыкъыгъэ Iэнатlэмрэ екIуу зэкIэлъыдзыгъэкIуэф бзыльхугъэ гуащIафIэхэри, анэ ныбжьыщIэхэри. Абыхэм ящыщ дэтхэнэми яуэгъэза псалъэ гуапэ щыIащ зэхуэсым, анагъэр зыгъэлъапIэ, анэм и пщIэр зыIэт усэхэри уэрэдхэри щыIащ, тыгъэхэри иратащ. Абыхэм апхуэдэу егупащ школакIуэ щыкIуэхэри куей администрацэм и лэжьакIуэхэри.

КЫЫЗЭ ХУЭС АХЭМ псалъэ дахэ куэд жраIащ щыпIэ самоуправленэм и унафэщIым и кIуэдзэ Березнев Сергейрэ щыпIэ члисэм и дин лэжьакIуэ Михаилрэ.

Унагъуэ насыпрэ зэг урыIуэныгъэрэ я унагъуэхэм ильыну екъуэхъуэ нэужь, Михаил зэIущIэм кьрихьэлIа анэхэм тыгъэ лъапIэ яхуищIащ.

Май куейм бын куэд щапI унагъуэ 436-рэ щопсэу. Абыхэм я унэгъащIэхэм ящыщу бзыльхугъэ 37-м «Анагъэм папщIэ» кьэрал дамыгъэр хуагъэфэщащ. ФIыщIэ хэха зыхуащIа анэхэм ящыщщ зауэмрэ лэжьыгъэмрэ я ветеран, жылагъуэ лэжьакIуэ цIэрыIуэ Лгуп Людмилэ, езыхэм и бынхэм ящыгъуэ, нэгъуэщI сабийхэри я унагъуэхэм щызыпIа анэхэу Мирделенко Оксанэрэ Гриценкэ Све тланэрэ.

КЪБР-м и Пенсэ Фондым Май куейм щиIэ къудамэм и унафэщI Ивановэ Маргаритэ и иджыблагъэ сабий етIуанэ зыгъуэта Вылегжанинэ Викторие анэ мылькум и сертификат иритащ. Ар Май куейм щата апхуэдэ дэфтэр ещитхуанэ хъуащ.

ТАМБИЙ Линэ.
Май куей.

● Псапэ

Сабийхэр ягъэгуфIэ

КЪБР-м и Хъыбарегъащ Iэнатlэхэмкlэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныгъэ щIалэгъуалэ Iуэхухэмкlэ. Щэнхабзэмкlэ. Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэхэм я жэрдэмкlэ дызэрыт нтъэсым и пэм ди щIыналъэм къыщыхъэрагъэпэщауэ щыгащ «Сабийхэр ягъэгуфIэ» республикэпсо псапащIэ акцэр. Мы махуэхэм Iэщ Iатlэ зэлIэхэр хопльэк а Iуэху дахэм кьрикIуахэм.

ИЛЪЭСЫМ и блэкIа мазэ 11-м кьриубыдэу республикэм и щалэгъуалэ гуп зэхуэмыдэкIэр, зыми яхэтащ къэщимыщIауэ, езыхэр зэдэарэзыуэ щыщащ щыналъэм и школ-интернат 15-м. КIуа къудей мыхъуу, волонтёрхэм интернатхэм я гъэсэн щIыкIуэхэм тыгъэ щхьэхуэхэр хуащIащ, спорт, нэгъуэщI хьэпшыпхэмкIэ яхуэупсащ, я нэгу зрагъэужьащ. ПсапащIэ Iуэхур пщэрыIэ зыщыхъыщIыжа щIалэгъуалэм (абыхэм я бжыгъэр щыхуэ 500-м щIегъу) гукъыдэжрэ дэрэжэгъуэрэ иратащ гупльатэрэ гу щабагъэрэ хуэныкъуэ сабий мини 2-м щIигъум. КЪБР-м Хъыбарегъащ Iэнатlэхэмкlэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныгъэ щIалэгъуалэ Iуэхухэмкlэ и министерствэм и Iэщ Iагъэл Гериев Расул зэрыжIамкIэ, мы Iуэхур хуэунэтIауэ щытащ псапэ щIэным щыху нэхъыбэ ешэлIэным, волонтёр зэщIэхьеныгъэр щIэгъэкъуэжьным, социальнэ Iуэхуэр зэфIэхыным къэрал къулыкъушIапIэхэр зэдзэуэ хьыхьэным адэкIи зегъэубгъуным.

«Сабийхэр гъэгуфIэ» республикэпсо псапащIэ акцэм жьыджэрэ хэтахэм ящыщщ «М-Драйв» щIалэгъуалэ жылагъуэ зэгухьэныгъэр, республикэм и еджапIэ нэхъыщхьэхэм я студентхэр, хьэрыгъэхъуIэну зыщыгугъахэр проценти 180-кIэ, мэкъумэщхьIкэр кьалэжьыныкIэ кьапэщытар проценти 104,5-кIэ ягъэхъуащ, ухуэныгъэщIэхэр ирагъэкIуэкIащ, муниципалитетым и гъуэгуанэ зэрыжаухъурыщIу зэрагъэпэщыжащ. Абыхэм я фIыгъэкIэ улахуэр процентти 127-кIэ кьаIэтащ.

- КЪБР-м и Президентым республикэм и Парламентым Зэрызыхуигъэзам лъэпкъ проектхэмрэ демографие политикэмрэ теухуауэ щыгубзыхуаэр хъарзынэу гъэзэщIа мэхъу, куейм и жылагъуэхэр зэгъуэгъэщ щыным хуэунэтIауэ 2008 гъэм дгъэбедджылауэ щытахэр зэдгъэхъуIащ, - къыхигъащащ къэпсэльам.

Абы зэщхьэщыхауэ зэпкрихащ зи гугъу тщIы зэманым къриубыдэу районым щыIэзэфIагъэкIаэр икIи 2010 гъэм нэхъыщIэу кьапэщытхэр игъэнэIуащ.

Президентыр зыщIэуэщIаэм жэуап ягъуэта щыIэкIэ, зэхуэсахэм зэдгъэрзыуэ отчетыр кьащтащ.

ЗэIущIэм нэгъуэщI Iуэхугъуэхэми щыхэпльащ.

Абы хэтащ КЪБР-м и Парламентым и Iэтащхьэ **Чеченов Ануэр**, Правительствэм и УнафэщI **Меркулов Александр** министрхэр, Къэрал комитетхэм я нэхъыжьхэр, ирагъэблэгъэ къулыкъушIахэр.

ХЬЭЖЪКIЫГЪРЭ Алий.

Зэпсалъэ

Медведевымрэ Бердускониирэ Римым щызэIущIащ.

Урысей Федерацэм и Президентымрэ Италием и премьер-министрымрэ зэрызэхуэзам и фIыгъэкIэ зэгуры Iуэныгъэу 10 зэращIылIащ. Ахэр псори зыхуэныкъуэ экономикэм теухуауэ къэралитIым зэдащIэфыну Iуэхухэрщ.

Ядэ-ямыдэми

Гондурасым и Парламентыр хуейкъым Селайе и кулыкъум тевэжьыну.

Гондурасым и Парламентым и депутати 126-м щыщу 64-р арэзыкъым Селайе президент кулыкъур иубыдыжыну. Тхьэмахуэ махуэм екIуэкIа президент хэхыныгъэхэм щытекIуари нэгъуэщIи - Лобэ Портфириошь.

США-м игу ирохь Гондурасым и политикэр демократием тету, псалъэмакъыншэу зэриуэхуэр. ПрезидентышIэр и кулыкъум, щрихьэхэщ щыIыплъэм и 27-м. Къыхэгъэщыпхъащ Гондурасым щекIуэкI зэхъуэкIыныгъэхэмкIэ къэрал куэд зэрымыарэзыр. США-м кьыщынэмыщIауэ, мы къэралым и нобэр зыфIэдзэр Перу, Коста-Рикэ, Панамэращ.

УнафэщIхэм я щэхуэхэр

Украинэм и президентым зэрыжIэмкlэ, премьер-министр Тимошенкэ я къралым и дзэр къулыкъыжьыщу яужь ицну.

- Армэм теухуауэ премьер-министрым къыхилъхьэ Iуэхуэхэм дзэм зрагъэужьын сщIэркъыми, дыхэкIуэдэжынращ зыхуэунэтIар. Сэ къызэтрыIуэркъым Тимошенкэ иригъэкIуэкI политикэр. Дзэм хуэдэIыщщ мыльку и процент 30-р здэкIуар гурыIуэгъуейщ. Тимошенкэ министрхэр къигъэIущам хуэдэу, я пэжыгъэр хуагъэдахэ, - жеIэ Украинэм и президент Ющенкэ Виктор.

Бзылъхугъэхэр йобжкI

Путин ущIэ нэхъыбзу езытыр бзылъхугъэхэращ.

Путин ущIэ нэхъыбзу езытыр бзылъхугъэхэращ.

Зэщыгугъ мэунэхъу.

УФ-м и Правительствэм и пресс-Iуэхущ Iапl эм къызэритамкIэ, Урысейм и Премьер-министр Путин Владимир ущIэкIэ зыхуэзыгъэзахэм я процент 65-р цыхьэщ. Абыхэм я нэхъыбапIэр пенсэкIуа, зи ныбжь хэкIуэта бзылъхугъэхэщ.

Путиным деж псалъэ, тхэ цIыхухэм я процент 99-р Урысейм щыщщ, СНГ-м кьыхьэ кьэралыгъуэхэм кьэнэжа зы процентыр хуэзэу аращ.

НОБЭ

♦ **Урысей информатикэм и Нобэ.**

♦ 1906 гъэм кьалъхуащ Иорданым и тхьдэтх, тхакIуэ, дипломат, адыгэхэм теухуа тхыль зыбжанэ кьыдзэзыгъэкIа Хьэвжокъуэ Щаукъэт.

♦ **Дыгъэр кьыщIэкIащ сыхьэти 7-рэ дакикъэ 22-м, кьэхъуэжыщ сыхьэт 16-рэ дакикъэ 30-м.**

♦ **Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэти 9-рэ дакикъи 8-рэ.**

ПIалъэхэр зыхьэхьэлIар **ФЫРЭ Алфисэм.**

● Къэралыгъуэ

Къалэдэсхэм гу зылъатапхъэ

Дыгъуаэ, Налшык къалэм щыпсэу Созаев Батал Жэхьфар и къуэм къызэщIиз эуIэу, Абхъазым и утым хабзэм къемызэгъыу пэкIу щрагъэкIуэкIыну хущIэкъуэхуэр къызэтрагъэувыIащ. Къызэхуэса щIыху 30 - 40 хуэдизым хабзэр къыщIэнауд зэрымыкъунур гурагъэIуа нэужь, ахэр зэбгрыкIжащ.

ЩIэпIхъАДЖАЩIэХЭМ я щхьэр къаIэту зэрыхуэжьам икIи терроризмэм и щынагъуэ зэрыщIым къыхэкIыу 2009 гъэм дыгъэгъаэм и 3-мрэ 5-мрэ зэхуагъэсыну я гугъа пэкIуэкIэ къызэрагъэпэщ мыхьыну къалъытащ.

ПэкIуэкIэ къызэрызэрагъэпэщыжьмэ зэрырагъэкIуэкIымрэ теухуа хабзэр къызэпыIыудэр Урысей Федерацэм Административнэ къуаншагъэхэмкIэ и кодексым ипкъ иткIэ, административнэ жэуапым ирапщIэнуц.

Налшык къалэм и щIыпIэ администрацэм и пресс-Iуэхущ Iапl эм.

«Адыгэ псалъэр» къыфIэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щIэджыкIакIуэ лъапIэхэ!

Фигу къыдогъэкIыж 2010 гъэм и ятIонэ илъэс ныкъуэм къыфIэрыхьэну газетхэм, журналхэм Iэ тедзэнэр зэрекIуэкIыр.

Илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кIэлпейкIи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Iэ щытевдзэ хъунущ республикэм и пощт Iуэхущ Iапl э псоми.

Ди индексыр 3551

● Фыкъыдогъэб-

КIыщ Мухьэдин и щIыхькIэ

Европэм, Урысей Федерацэм я суратыщIхэм я Академиехэм хэт, КЪБР-м и щIыхьэ суратыщ КIыщ Мухьэдин илъэс 70 зэрырикъум теухуауэ гъэлъэгъуэныгъэхэр Налшык щекIуэкIыщу.

ЛЪЭПIКЪ музейм нобэ къыщыгъэIуах КIыщым и Iэдакъэщ Iэкlэху 100-м щIигъэ зэдыщIэну гъэлъэгъуэныгъэ. Суратыщ цIэрыIуэм итхаэм щыщу «Хэкум хуэзышIэ», «Си Андалузие», «ЩIыпIэ хьэлэмэт» зыфIища суратхэм кьаIуатэ щалъуа щыналъэм, иджыпсту щыпсэуэм хуиIэ лъагэныгъэр. КIыщым тогугъэвыль дуней дыкъэзыухъурейхыр хъума зэрыкъуным. А гупсысэр абы гъэщIэгъуэныщ и суратхэм кьыхощ.

Гъэлъэгъуэныгъэр сыхьэт 16.00-м кьызэIуахынущ. Къыщынэмыщ Iауэ, ныщхьэбэ Музыкэ театрым КIыщым и щIыхькIэ пшыхь щекIуэкIынущ. Ар щIидзэнущ сыхьэт 18.00-м.

ТАБЫЩ Динарэ.

(КIыщ Мухьэдин теухуа тхыльхэм фыкъыщедгъэ 2 - 3-нэ пп.).

ЩIымахуэ зыгъэпсэхугъуэр ягъэмэщIэнукъым

Лъэныгъэмрэ щIыхькIэ къызэрыгъэпэщыныкIэ федеральнэ къулыкъушIапIэм и унафэщIым и къуэдзэ Шкловец Иван зэрыжIамкIэ, УФ-м и Правительствэм иджыри илъэсищкIэ игъэмэщIэнукъым щIыхькIэм щIымахуэм зэрызагъэпэсу пIалъэр.

ПЭЖЩ, зыгъэпсэхугъуэ зэманыр зытехуэ махуэхэм тIэкIу захъуэжкIуэ екIуэкIынущ. Сэтей щIыпIэм и 1 - 10-эм, 2011 гъэм дыгъэгъаэм и 31-м щыщIыдзэуэ щIышылэм и 9-м нэсыжь, 2012 гъэм - дыгъэгъаэм и 30-м щыщIэдзауэ щIышылэм и 8-м нэсыжь щысынущ.

Апхуэдзу Урысейм и Правительствэм и унафэкIэ 2010 гъэм мазаем и 27 щэбэт махуэм и пIэкIэ зыгъэпсэхугъуэу ягъэув мазаем и 22-р икIи зэкIэлъыкIуэу махуэплIкIэ - мазаем и 20-м щыщIэдзауэ мазаем и 23-м нэсыжь щы-мылажьэ махуэу щытынущ.

Си псэм и

Сурэтыщ1 К1ыщ Мухьэдин и ныбжьыр илъэс 70 ирокъу

К1ыщ Мухьэдин илъэс 65-рэ зэрырикъум хэгъэпса сурэт гъэлъэгъуэныгъэр КъБР-м и Президент К1ынокъуэ Арсен къызэ1уех.
Налшык, 2006 гъэ

***Щы1эщ щ1ыхь зы илъэсым нэхъ2рэ адрейм нэхъ дахэ, нэхъ удихьэх хъуу, и ныбжьым и тепльэмрэ и гукъыдэжымрэ дэмык1уэду. Щ1ыхьбзынк1э уеплъмэ, апхуэдэ щ1ыхьхъуэм ящ1ыщу пшэжы1энущ сурэтыщ1 К1ыщ Мухьэдин. Ар илъэс 70 ирикъуми, апхуэдэ ныбжь зэрепт1ырэ зэрыкуэдбгъэфэщэнрэ щы1экъым. Дунеи псом хъыщащ1ыхьу, граф и1э пльапл1эр зыхуагъэфэща, махуэ къэс зи I эзагъэмрэ зэчиймрэ хэзыгъахъуэ, ажалым кьыщ1эщ1ыкъу г1ащ1эщ1э щ1эзыдзэжа щ1ыхьхъум и г1ащ1эр тельыджэу ек1уэк1ащ. Ар гугъуехьк1э г1энщ1ат, ауэ зэрыпэтэжьи пльагъуныгъэ дахэ игъуэтыжащ. Роман к1ыхьышхъэ пхуэтхыну къыщ1эк1ынт Мухьэдин и г1ащ1эм теухуауэ, иужь уихьатэмэ. Хьэббар дахэ, г1ащ1эгъэн, купщафI9 хъунут. Дерс къызыхэпхырэр щапхъэ зытепхырэр куэду хэтынут а тхыльым...*

ГЪЭМАХУЭК1Э Мухьэдин и анэм и гуэсу Лэшынк1ьей щ1ы1эрейт. Абы щ1ал9 щ1ык1ум и анэшхуэмрэ и анэ шыпхъухэмрэ щ1ыпсэрт. Лъэшынк1ей и1эм къ1ужь, мы ныдэдзыпурэ ягъэгъуэрт, ар ящэжырти зыхуэнык1ыхъэхэр къащ1эхужьыт е къхъ1уэжьыт.

А зэманым сабийхэм щ1ыгъыни, зэреджэн тхыльи, зэрытхэн тетради я1этэкъым, я ныбжьым емырэ зэрыгъэ1ущ1ыр я1этэкъым. Ар ящ1ыгъуэ ил9жьыхьыхьрт, зэрахуэзф1эк1к1э я анэхэм зыщ1ащ1акъуэрт. Я адэхэм зауэм я щхьэр щ1агъэт1ылъат е хъыбарыншэу к1уэдат...

Курыт аджап1эр г1ащ1э г1эунэхуп1ащ. Гъэджак1уэхэм урыси аварит яхэтт. Урысыбзэк1э зы псалъэ умыщ1эу ц1ыхум угурыIуэну, абы акъыл, щ1эныгъэ къыбг1эдэпхыну 1ээху тыншэтхьым. Мухьэдин и анэм урысыбзэр мащ1эу ищ1эрт. Арати, курыт аджап1эм я1эгуп1эсу щ1ал9жьэ ц1ыкубзыр урысыбзэ зымыщ1э аджэ к1уэхэмрэ адыгабзэ къызыгурымыIуэххэ егъэджак1уэхэмрэ тэрмэш яхуэхъурт.

Абы щ1ыгъуэ тетрадь щ1ыщ1э аджак1уэхэр газет напхэзм тетхыжьыт, сатыр зэхуакуэхэм я тхыгъэр ирагъахуэу. Арами, Мухьэдин ар зэран къ1ухуэмыхьхуу, сурэт ищ1ын щ1идзащ. Апхуэдэущ ар псоми зэращ1эжьр: щ1ал9 щ1эхум и къэпльтмакъ зэпрыдз щ1ык1ум къэрэндащ9 газет пычахуэрэ къыдихьыри, зэпымыкуэ зыгъэурэхэр итхыт, сурэт едзыгъэхэр иритхэрт.

Мухьэдин и анэ Марусэ жащ1ым сыхьэтыр 3-м къэтэджыри, псыхъэ к1уэрт. Абы классхэр к1ыл9сыну, и1этэкъым и к1ал9нт. Щ1ал9 щ1ык1ур и анэм дэтэджыри, псы къыдихьырт, пхъэ хуикъутэрти, Марусэ хьэкур игъэпльыкъу, Мухьэдин и сурэтхэм пищэрт. Аузрэ нэху щ1ырт. А зэманрадж Мухьэдин ищ1а сурэтхэр я1пэу утыку щ1ыщ1ирыхьэр: библиотекэм щ1эт пщащ1э щ1ык1ум къыхихьхэри, сурэтыщ1 ныбжьыщ1ым и I9дакъэщ1эк1эр игъэпльэгъуат.

Зэгуэр щколым «Кабардинка» къэфакI9гу пыIр къеблэгъат. Абыхэм ящ1ыщ1 щым Мухьэдин и сурэтхэм гу щ1ыльитэм, Налшык к1ал9м дэт Пионерхэм я унэм ихьу ириг9эпльэгъуэну чэнджэщ къариташ. Апхуэдэуи ящ1ащ1 ик1и абы щ1ыгъуэщ1 Мухьэдин и г1ащ1эм Лукич Андрей къыщ1ыхьыхьр. Тхьэмахуэ махуэ къэс ар къ1ал9м гуэсу кружокым к1уэрт. Абдеж къыщ1ыщ1эдзауэ Мухьэдин зэи щ1ыщ1акъым сурэт зэрящ1ын зытрищ1ыжьын тхыпльмп1и къэрэндащ9. Щ1ал9щ1эм сурэт щ1ыным апхуэдизк1э зэман к1эщ1к1э зыхуригъэсати, и гъэджак1уэм ефI9к1ыжат.

Мухьэдин щхьэк1э щ1ыхуэхэм «зэчиифI9щ ар» къыхужа1эху, анэри хуабжьу гуфIэрт.

Мухьэдин зыщ1эхъэпсэ дунейм теттэхъым краскэ фI9к1. Щ1ал9 щ1ык1ур к1ал9м к1уэху ахэр щащ9 тыкуэным щ1ыхьэрти, зигъэнщ1ыхь епльт-епльти, къыщ1эк1ыжьырт. И бын закъуэм и хъуэпсапI9м фI9уэ щыгъуазэ анэ гумащ1эм имыщ1эн щ1ы1эт?! Ахъшэ зэхуихьэхэр, къхуищ1эхуащ. Мухьэдин апхуэдизк1э щыгуфIык1ат краскэхэмрэ, щыгъуэлъыжк1э и щхьэнтэ л1ьабжьэм щ1ил1ьхьэрт, к1эщ1-к1эщ1урэ епльырт, епэмт, ауэ сурэт ирищ1тэкъым, щ1ыхьт, занщ1эу игъэк1уэдыжьыну хуейтэкъыми!

Анэр сымаджэ хьэлъэ щ1ыхъуами (жьы кьыпиубыдыпт), и щхьэ къыфI9мыIуэхужьу, Мухьэдин зыхуей хуигъаззэрт. Сурэтыщ1 щ1эрыIуэ хъуну щ1эхъуэпсыкъут.

Аузрэ Мухьэдин щ1эджэм I1-нэм и куэрыд ежьапI9р к1ыурэ, и гъэсак1уэ Лукич и чэнджэщк1э щ1эт1ысхьащ Бжьэдыгъукъалэ (Краснодар) дзт художественнэ училищэм. Унагъуэм щ1ыщу я6ж, Марусэрэ Мухьэдинрэ зыгъашхэ я жэмышжьар анэм ищ1эжщ, къыщ1эк1а ахъшэ т1эк1ур и къуэм I9щ1ил1ьхьэрт, иутIыпщащ.

А жэмым теухуауэ хъыбар г1ащ1эгъэнуи щ1ы1эщ. Мухьэдин курыт аджап1эм щ1ыщ1эсым драматургием дихьэхат, уеблэмэ пьесэ гуэрхэр ихтыну ежьат. Щ1ал9р щ1ыщ1ащ1эжу пчесэм и зы пычыгъэ гуэрым жьак1э лей хэзыныкъуэти, куэдрэ мыгупсысу я жэмышжьм и к1ал9р пиупщ1ри, къигъэсэбэпащ. Жэмым бадзэмрэ арг9уеймрэ зэрызыщ1ихьымэну к1ал9р зд9к1уар къ9хъэмыщ1эу анэмрэ г9унэгъуэхмрэ куэдрэ гупсысащ, гуэдзащ1 Iуэхум и пэжьр пIэр къыщащ1ам дыхьэшхащ, ауэ щ1ал9 щ1ык1ум «хуэхъуилъхьэну» анэм чэнджэщ къратат.

Марусэ нэхуу и1эр и бын закъуэратэ, зыри жриIэфакъым.

Бжьэдыгъукъалэр Щ1эджэмэ Налшыки елъытауэ абрагъуэт, Мухьэдин абы дзгъэущ1ыхьу, ныбтхъэльэ, щ1ызшу къыщ1ихьурт, ауэ щ1хъуантI9гъэр щ1ыкуэдти, щ1ал9хуэ щ1ыпIэм щ1игъэщ1ыкIэ, гуныкъуэгъуэр мащ1эу щ1ых9щ1ит.

К1ыщ Мухьэдин игъэунэхужьыныкI9, гъащ1эм и дерсхэр къэгуфIэгъуэныкI9 Бжьэдыгъукъалэм, зэрыщ1ипсэуа илъэс зыбжанэр сэбэпышхуэ къыхуэхъуащ. Абы сурэтыщ1ым Iуэху зэмыл1эужьыгъуэхэр щигъэзэщ1ащ, улажьэмэ пIыжь пшхынчъ1ащ, умылажьэмэ - лажьэ бгъуэтынщ, жьыхуI9м зыкI9ри къащ1ыгурыIуащ.

Щ1эныгъэ зригъэгъуэтэ Налшык къ1ал9 къигъэзэжа нэужьи К1ыщ1эр хуабжьу гуэгу ехьащ. Апхуэдизу зыкъыщ1эзыгъэкъуэ, езыгъэджа и анэжьыр къуажэм къыдишыну зригъэпсэхуну, иригъэ1эуэжьыну хуейт. Марусэ зыщ1ас унэр апхуэдизк1э жьы хъуати, и л9эгу имыльижу, щ1ы пц1анэт. Мухьэдин сыт хуэдэ л9жьыгъэр игъэзэщ1ену хъэзыт, ахъшэ кърат закъуэмэ. Псалъэм папщ1э, щ1ал9м пкакъат-хэр, а6ж1эр ирагъажьэзырт, ары6ж1эр кхуэвалап1эхэр игъэщ1эращ1эрт, курыт аджап1эм черченэмкI9 щригъаджэрт, ауэ сытым дежи езым и лэжьыгъэ щхьэхуэхэм, и сурэтхэм щхьэк1э зэман к1эигъэуэрт. Ар щ1ахъуэпсыпт Сурэтыщ1хэм я зэгъэнъэхъэм зэгъэуэ жьы6ж1ну, сурэт щ1ыным фI9к1 нэгъэущ1 л9жьыгъэ имы1эу хъуну.

1960 гъэхэм я кум Мухьэдин и анэри зриIэпл1эжауэ, къ1ал9м уни къ1щратауэ (Лукич къыдэзI9ныкъуурэ зы1эригъэхат), щхьэгъуэщ бынитIи и1эу псэурт. Сыт хуэдэ л9жьыгъэмри зрипщ1ытт, ар республикэм и къуэц1рами, нэгъэущ1 щ1ынал9э къ1щ1ыхуагъэтми.

А псори К1ыщ1ым з9ран къ1ыхуэхъурт и мурад нэхъыщ1эр: ежьапI9р ихьэжьыкI9 - хуэдожник нэс хъунымкI9. И щхьэ щ1ыхуэлэжьжьыр жэщрат ик1и а зэманым, езым зэригугъэжьымкI9, «суэрэтыщ1 куэдхэм нэхъ2р нэхъыкI9у лажьэрт».

Гува-щ1эхами, щ1ыхур къ1ыхуэ1уигъэщ1ам и л9ьгъуэм тоувэк. Апхуэдэу къ1ыщ1ащ1ам Мухьэдини. Нэгъэущ1уи хъунтэкъым: щ1ыхуэзм з9хамыщ1ыкI, къагурымыIуэ, сурэтыщ1ым къыдалъхуэ з9фIэкIым гущ1эр къ9ришхыкIыр. Зыгуэрым хуэкIуэн, зыгуэр хъуэжьин з9рыхуейр къыгурымыIуэ, псоуп1э игъэтъыжтэкъым. Арами, а зэманым К1ыщым к1ыгъэщ1эдзкъым. Абы щыгъуэ Мухьэдин посольствэм адыгэ фащэк1э хуэпауэ ек1уэлащ1 ик1и щхьэгъуэсу к1ыщэну Инджылызым зэрыкIуэр ящ1ащ1. Хъыбар гуап3м и хьэтыркI9 иджыри зэ вызэ к1уэтащ1 абы. ХьэгъуэлI1ыгъуэр дахэу, I9фIу гум къинэжу з9хэтат.

Мухьэдин Жаклин Налшык къ1ал9м къишащ. Инджылыз ц1ыхубзым К1ъэбрдей-Балъкъэрыр апхуэдизк1э игу ирихьати, мазэ псок1э щ1ыхьащ1ащ.

Жаклин адыгэхэм я зэхэтыкI9р къыгурыIуащ1эгъэкъым: гуфIэгъуэ I9нэхэр гъэлъэгъуэ я1гъуэт, щ1ыхубзхэм я дунейр нэгъэущ1т, езыр зэ3сам хуэдэтэкъым. А псоми къ1ыхэсIыу Мухьэдин п9эщ1э хъуауэ, я1эм ищ1ыхьэ удокник з9чиифIэр «имыгъуэтыжу», я з9хущ1ытк1эр зэхэзэрыхьауэ къ1ыщ1ыхурт. Абы уесэмэ, псори тэмэм з9рыхъ9жьнур, пльэпкъ къэс я ха6зэ з9раIэжкIр къ1ыгурIуэрт, ауэ акъылкI9 абы ещ1эпIофыртэкъым. Арати, Жаклин Кавказ Ищхьэрэм и пльэпкъэм, адыгэхэм я щ1эн-хабзэр, хьэлыр, дуней тетыкI9р иджу щ1идзащ. Хуэмурэ, псори и пIэм изгъэжащ.

1996 гъэращ Жаклинрэ Мухьэдинрэ щ1ы1эрышар. Ар щ1ыку балигъитIым акъылкI9, гукI9, псэкI9 къагурыIуэу, зэдзэрэзыгъэ я1ч пльбгъ къ1ут. Абы къикIырт а тIур къ1ыз3хуигъэщ1ауэ, гащ1э гъ1эгум, насыпым з3хуишэжа пситIыр зы хъужу, зэдамэгъуэхэм л9агъэ за1этауэ. А илъэс дыдэм, гъэмахуэм, Жаклинрэ Мухьэдинрэ арг9уэру Налшык къ1ытрагъ3зэжащ. К1ыщым Долинск щ1ив и унэ-п1ьапсэм щ1ыпсэуащ. Абы щыгъуэщ1 Жаклин Мухьэдин и я1пэ щ1ыхьэгъуэсу щ1ыта Дусенэ щ1ыуIар, К1ыщым и бынитIыр щ1ы3эригъэщ1ыхуар.

Зэщ1ых3гъуэсхэр Испаниерэ Iэпхъуэ нэужь, Мухьэдин щ1эрыщ1ыжу Iэмал3ж хуэдэт. А къэралым и щ1ыуэпсымрэ ц1ыхуэхэмрэ апхуэдизкI9 и гум дыхьат суэрэтыщ1ым, и псэр зыIыхьуа, и гур зыхуэзнакъуэа гуэр къигъэтъжа хуэдэ. К1ыщым къ3зэрипльэгъуэ, Испанэр

Дамэхэм за1этри...

ЖАКЛИН сытым дежи сабий жы1эдал1уэ, щ1эныфI9у, губзыгъэу къэхъуащ. Спортри, сурэт щ1ынри, балетри, скрипкэри, пианинэри и л9ым хэтт. Курыт аджап1эр къиуха нэужь, литературэм хуеджэну иту къ9пыIъдэри, университетым щ1эт1ысхьащ испаньбзэмрэ зрысыбзэмрэ зригъэщ1ну. А университетым апхуэдэ хабзэ и1этри, и1эс нэхъыкI9э Испаниием, и1эс нэхъыкI9э СССР-м щ1ыпсэу хуейт. Апхуэдэу Жаклин урыс гъащ1эм, щ1эн-хабзэм, комунизмэм щ1ыгъэзэ хъуащ, ныбжьэгъу куэди зригъэгъуэтащ.

И хэку игъэзэжа нэужь, Жаклин л9эжьап1э уващ ик1и мыгувэу И9дзыпхым щ1ипсэу ик1ыпан щ1ал9 д9к1уащ. БынитI з9дагъэгъэтауэ, и1эс куэдкI9 насыпыфI9у з9дэпсэуауэ, Жаклин кьыжьа суэрэтхэр машинэм ирипхьэну щитхьэзырым, кIапсэ хуэныкъуэти, Мухьэдин и1эу кхъщ1экIри, ириатащ. Абыкъ1 ихъащ я я1эп з9ущ1эр.

Ильэс д9к1ауэ, 1993 гъэм, Iэмахуэм, Мухьэдинрэ Жаклинрэ арг9уэру Переславль-Залесский щ1ы3эрихьэл1ащ ик1и нэхъ г9унэгъуэ з3рыщ1ыхуащ.

З9гуэр, псалъэм къыдэкI9уэу, Жаклин къ1ыхгъэщат суэрэт щ1ыным з9рехъуапсэр, зыунэтIын и1амэ, тхэн з9рыщ1идзэнур. Арати, Мухьэдин ц1ыхубзым и л9ажьап1эм ириг3ебл3гащ, зыунэкъуэну, псори хуигъэхьэзырыныр къигъэгугащ. Жаклин махуитхуK9 егупсысащ Мухьэдин дежи к1уэнрэ мыкIунрэ. Сытми, етхуагъэ махуэм адыгэ суэрэтыщ1ым дежи е6лэгъащ.

ТIурэ щ1ыму л9ажьэрт, Мухьэдин Жаклин ищ1 суэрэтым дихьэхауэ е6плъэрт. Инджылыз щ1ы-хуб3зыр зыми ещ1ьхтэкъым, у3зэ1ьхъ гуэр х9лъ. Езы Жаклин гу л9итат Мухьэдин уигу кьыз3рзинэжьн щ1ытыкI9, хьэл дахэ з3рилэм. А махуэм тIуми ары къ9кIа гурыщ1э щ3хур дунейм къытрамыгъэхъэу, зищ1эрэ е6ыхэм нэсу къагурымыIуауэ з3бг3д3к1ыжжащ.

1994 гъэм Жаклин суэрэтыщ1хэм я I9дакъэщ1эк1эм я гъэлъэгъуэныгъэшхуэ къызэригъэпэщащ ик1и Мухьэдин иригъэбл3гъащ. Iуэхур щ1ик1ыжьыжьырат. Абдеж з9 Жаклинрэ Мухьэдинрэ нэхъыфIу щ1ызэрыщ1ыхуащ, з3гуэк1уащ, я гурыщ1и з3хуа1уэтащ. Ауэ визэм хуэит къызэриущ1 з9маныр к1уасэрэ, Iыщ1эм Урысейм къимыбг3ззэжу къуа6къым.

КъекIуэк1ынкъым Испаньбзэр къыпхуэмы-Iуэгъэнрэ гъэрэгъэ хэлът. Ильэс 45-рэ ирикъуа ц1ыхуб6 балигъым хъыджэб6 ц1ыкIум хуэдэу л9агъуныгъэ ищ1ат. Пэжщ, Мухьэдин фи6ос-фием, Ницше теухуа псалъэмакъ къыбдИыIыфынутэкъым, ауэ абы и дуней е1пльыкI9-хэмрэ и гупсысэмрэ щ1ы3эрихьэу дахэт, ящ1ащ1аф1эт, хьэлэмэтти, удимыльхьынк1э I9мал и и1этэкъым.

Псалъэм папщ1э, мазэгъуэ ящ1ым къ1ал9 уэрамэм испан медсестрам «фламенко» къыдэфауэ щ1ытащ, апхуэдизк1э гуфIэти. Иужьк1э, гуГуэхь псори I9щ1ыб6 з3рыхъэр, уэри з3рыщ1хъащ1ыкIар щ1ы3ыхищ1эм, и н9псыр къ1ыфIэк1ыащ. Аузрэ ар зыми и1эгъэ1уэн. АдыгэлIыр гумащ1эу з3р зыми и1эгъэ1ун хуей6ж1ыкIыр.

Жаклин Мухьэдин и л9ащ1эпIэр къигъэбтэжат: I9мэпсымащ1эхэр, гъэтIылъэп1щ1эхэр къищ1ахуат. Арами, К1ыщым и I9р суэрэтхэм хуэ-к1ыуэжтэкъым. Ар зыщ1эдзэк1ырт, е3ыр з3дзэ-I9уэжьрт. И3эгъэ къ6уэрт, н3гъэущ1ым е6гупсысыфыртэкъым. Махуэ къэс къ9псалъэ, къы-к1ал9ыкI9у, и уэзыншагъэм з закъуэ мыхъуу, и творчестэмэ къыкI9ал9ыплъ дохутырхэм к1ъражьл1э хущ1ъуэхэм псори и п1эм ирагъэ-вэжащ.

Мухьэдин и щ1ытыкI9м, гугъу з3рехьым гу л9ыэ1ыта Жаклин и щхьэгъуэгр Лондон ишэну мурад ищ1ащ. Щ1ыхуб6р щ1ыгугъат а т1ум я л9агъуныгъэр къ9щ1ыпхъуа, и з9маным К1ыщым щ1ыгъэ1ущ1ащ1ыжьа, и щхьэгъуэсм гукъыдэж и1эу хъужьну. Жаклин и гурыгуэ3зм къигъэпщ1атэкъым: з3щхьэгъуэсхэр Инджылызым з3рыщ1ыа маз3м и к1уэц1к1э Мухьэдин ув9ы6гъуэ ищ1ну сурэт хуэд ищ1ащ1. Испаниием я1гъэжа нэужьи, йогъм щ1ид3жащ, махуэ къэс къ9жьыхьыр, зы- мащ1эк1и къемыхьэл1эк1ыу турникым зыкъ9ирихьрт. А псом Мухьэдин псынщ1э дыдэу къ9ыз3-фIагъэ3вэжащ. Ауэ иджы ар щ1эх-щ1эхыуэрэ Налшык, Москва телефонк1э псаз3рт, ажалыр гуэнэгъу къ9щ1ыхъуам къыгурыIуат абы ныбжьэгъуэмрэ I9ыхьлымрэ я л9апIагъэр. Зыгуэрым хунэмысынк1э щ1ынэ нэхъей, н9-хъы-бжьр зыщ1эщ1эжьрт и л9ащ1эпIэм.

Арати, гъэлъэгъуэныгъэм г9ъэзгъэ1ущ1ыкIуэу щ1идзащ... Москва т1у, ИспаниемтIу з3к1эл1ъхьэжьу щригъэк1уэк1ащ. К9ащ1эгу Мухьэдин и сурэтхэм зах9ъ9жат, нэхъ «нэжэгуж», нэхъ хъуат, апхуэдэу жыIэ-ныр къ6зэгъ3ма.

Жаклинрэ Мухьэдинрэ з3рымыщ1эк1э з3хуэ-з3рэ ар я насыпу уафэм з3хуэшжэрар жы1э-гъуейщ, ауэ нэгъуэщ1 дуней щ1ап1э, протестант уна6гъэ къщ1ащ1ьхуа, католическэ школ щ1ед-жа инджылыз б3ыльхуг9эм К1ыщым и адыгэ-хэмрэ къ9рмэ3 нэхъри зригъэужащ, з3рыжа1эщ, дамэг9ъ къ9ухуэхъуащ. З3гъ9сэу къ9ы-з3дагъэщ1а илъэс бжыг9хэм къ9ирубыдэу Жаклинрэ Мухьэдинрэ зы акъылкI9 гупсысэу, зы бг9хэ1ь бауэу, зы псэ я1ту, зы г9ащ1эк1э псэууэ хъуащ. Апхуэдэущ франджы тхакI9э Экзюпери л9агъ9ныгъэр къ9ззэрыгурыIуэр, нобэрей г9ащ1эм апхуэдизу щ1игъ9тыгъуейр, къ9леигъэу, хъ9гъуэфIыгъ9уэу щ1ы3эм и нэхъ л9апIэр.

КъэмытI9пIа гурыщ1эхэр

МУХЬЭДИН и сурэт гъэлъэгъуэныгъэ псоми «Т1у» зыфIищащ и лэжьыгъэ хегъэхьэ. Гъэщ1эгъуэныракъэ, гъэлъэгъуэныгъэ хэзыт утыку къ9ирилъхьэ «Т1ур» зыкI9и п9итам ещхьк1ыым, и гупсысэк1и и тхыкI9ки. АраУэ п1эрэ художникым и гупсысэр щ1энщ1у къ9пщ1ыщ1эзыгъэхъур?!

Щхьэж и1ьагъым зыхуейр хелъагъэу, ауэ К1ыщым и «Т1ум» зыщ1ыхуэр щ1ел9пIэ, зыхащ1эр гугъу ехьам зригъэ9Iэжьну, з3къуэтIакъым. Ар ищ1ауэ, ауэ гъэгъэтащ1 г9ащ1эм и гъэгъэнщ. Щхьэж абы з3рыхуейуэ йодж9: л9ъгъ9ныгъ9, насып, г9ащ1эм и I9фI... Мыгъ9ин а гупсысэм хуэк1уэн папщ1э, г9уэгуанэшхуэ къ9ызэринэкIын хуейт.

Къ9зыхуэрихь дунейм и дахагъэр зыхищ1ар, ар ц1ыхум яригъэ1ьэгъуфмэ, л9агъ9ныгъэр зыгъэнэхуамрэ псэкI9 куэд зыгъэвамрэ шы1эу я1эл1ьэр къыгурыIуамэ, - ар художникщ. Иужьк1э и г9ащ1эр щы1эщ1ар, зы суэрэтыщ1 г9ъэзэрджэмэи къ9ухуэмыгъэ1ьэгъ-ну щхьэк1эплъык1эу зыгъэщ1эрэщ1ар къ9ззэ-рыгъэк1 I9эхущ - ар ц1ыхуб6 хуэзат... И гумрэ и псэмрэ къ9ыдэхъуну, и щ1эл1ьэнкъ9уэу къ9щ1ыхъуну ц1ыку Мухьэдин къ9щ1ыгъэтыжат мы дунеищхъуи и зы гъ9напкъэм.

Сыт хуэдэ гугъуехьми п9щ1эувэнущ, сыт хуэдэ л9агъэпIэр къащ1эфынущ, зыщ1ыгъ9мэ.

А ц1ыхуитIыр з3рыгъ9эт1ыжащ. Апхуэдэу ирихьати хъуащ, ар я насыпти, я насып-хьэжащ.

Дыгъэр щ1ыкъ9уил1ьафэм деж

МУХЬЭДИН и уэзыншагъэр з3рымыщ1ал1ьъуэм я къ9ыщ1ыкIыжьам и хъ9рбIэ диетэ тесын хуейуэ къ9ыхуагъ9уат. Германиемрэ Iуэхукк1э к1уэуэ, к1ыщ1ыщ1ар къыгурымыIуэу, Мухьэдин и ныбжьр гущ1эу къ9уэзащ. Уэзр щ1ымыувэ1ыж, сымаджэщым нагъэса гурэ3щ1ым и к1эт1ийм л9ыщ1 к9ыщ1ахутащ1 Уэзр къ9ун9эуагъащ1ат, ауэ псынщ1э дыдэу зызыгубгъуж ик1и ц1ыхур къ9ззмыл1ъуэжьыгъуэм щ1ыщт. Жаклин дунейр къ9теунк1ыфIат, Мухьэдин сытым дежи зыщ1ъ9ыпIъ9ыжьу, спортыр I9щ1ыб6 имыщ1у къ9ежэк1ати, и I9пкъ1ъ9пкъ9р зрихуэдзауэ мазэ и фIэщ1хэр къ9уэзащ.

Насып и1этэ, Испаниием и медицинэр нэхъ л9эщ1 дыдэхэм я щ1ыщт. Дохутырхэм жа1ащ операцэр минрэ л9апIэмэ, гугъуми, къемыл9пкI9 шынагъуэ щ1ы3ами, я1мыщ1у мыхъуну.

Жаклинрэ Мухьэдинрэ нэхъ шынагъуэ дыдэм з3ихуэ-з3ы1ат. Мухьэдин и сыт хуэдэ I9дакъэщ1эк1эр х9кум щ3жьн хуейми, Испанием къ9щ1ыгъэнапхъэхэри, операцэм къемыл хъ9мэ, щ1ыщ1ал1ьхьэжьну щ1ып1эри, псори иуб3ыхат. Пщ1эй хуэдэм с9ратыщ1ыр операцэ я1щ1ыну, тенджыз I9фIэм джеГуфIэгъуэ I9нэ къ9щ1эта3щ, джэгу з3хаубл9ри, Жаклинрэ Мухьэдинрэ адыгэ фащэк1э хуэпауэ къ9ззэдэфащ.

З9рыщ1ымыгуГ9ауэ операцэр х9ъ9рзынэу з3фIэк1ащ. Дохутырхэр Мухьэдин и къ9щ1ыгъэ1ущ1ащ1ыжьа, з3щ1ысри е3ыхэм нэсу къ9ргурымыIуауэ з3бг3д3к1ыжжащ.

Мухьэдин операцэ щащ1а сымаджэщым нэхъыфI дыдэхэм я1щ1ыщ, зыхуей хуагъ3зэ-ну я к1ал9нми, Жаклин и щхьэгъуэсм къьб-г3д3к1ак1ьым дыщ1ал1ьащ. К1ыщ1ыр зыщ1ал1ь пащ1ьм ет1ыну г9ъэлъ9пIэ щ1ыбгъ9ыв хъ9ну-тэкъыми, л9агъм у9нщ1ку игъ9тIыльпуэ, абы теIьт. Апхуэдэу ажал л1ъмэ1ым з3щ1ыгъуу, г9 I9пэхэр з3рыIыгъ9ну къ9ыз3дик1ащ з3щ1хъ-гъ9сэхэр. Х9ку1ьщ1ым щ1ив и ныбжьэгъ9 пэж-хэм, и бынитIыр з3ик1ащ. Ар з3ик1ащ я гулъытэмрэ л9агъ9ныгъ9мрэ Мухьэдин и гур я1гъэхэбэрт.

Щ1ьэгъ9бжэ л1ьабжьэм б3у щ1ык1ухэм у3рэд к9ыщ1ащат. Абыхэм я б3ерэбзэк1эм Мухьэдин игу ирихьэк1ыжьрт абдж щ1ы1эм ад3к1э г9ащ1эр «къ9з3рыщ1ик9ъ9пIъ9ык1ыр», сурэтыщ1ым къ9тэджьн, п3эун, тхэн з3рыхуейр. Мухьэдин къ9рэндащ1эр I9щ1ал1ьт, ауэ и I9пэхэр апхуэдизк1э къ9руунш3 хуэ1ат, зыри хуэтхтэ-къым. Арами, и I9хэр игъ9лэжьэжьын щ1ьхэк1э, хьэфэ т1кIий хъурей ц1ыкIур ик9ъ9ырт. Ар зы-л1ьагъ9хэм я1гъ9щ1агъ9рт адыгэл1ым къ-л1ьыкъэк1а къ9рымрэ ф9ыщ1агъ9ымрэ. Мухьэ-дин хъ9л-щ1эн дахэ игъ9л1ьагъ9эк1э, и л1ы-г9эмк1э куэдым я псэр ихьэхуат, опрацэ зы-щ1а дохутырхэри ныбжьэгъу хъ9ыхуэхъуат. Апхуэдэ щ1ы1эу дахэ игъ9л1ьагъ9эк1э, и л1ы-г9эмк1э куэдым я псэр ихьэхуат, опрацэ зы-щ1а дохутырхэри ныбжьэгъу хъ9ыхуэхъуат. Апхуэдэ щ1ы1эу дахэ игъ9л1ьагъ9эк1э, и л1ы-г9эмк1э куэдым я псэр ихьэхуат, опрацэ зы-щ1ъэжьрт.

К1ыщ1ыр я1п3 дыдэ зах9ъ9ыжьыжьауэ ик1и Мухьэдин и л9ыгъ9ыжьрат. Абдеж з9 Жаклинрэ Мухьэдинрэ нэхъыфIу щ1ы3эрыщ1ыхуащ, з3гуэк1уащ, я гурыщ1и з3хуа1уэтащ. Ауэ визэм хуит къ1ыз3ригъ1 з3маныр к1уасэрэ, Iыщ1эм Урысейм къимыбг3ззэжу къуа6къым.

К1ыщ1ыр я1п3 дыдэ зах9ъ9ыжьыжьауэ ик1и Мухьэдин и л9ыгъ9ыжьрат. Абдеж з9 Жаклинрэ Мухьэдинрэ нэхъыфIу щ1ы3эрыщ1ыхуащ, з3гуэк1уащ, я гурыщ1и з3хуа1уэтащ. Ауэ визэм хуит къ1ыз3ригъ1 з3маныр к1уасэрэ, Iыщ1эм Урысейм къимыбг3ззэжу къуа6къым.

Псалъэм папщ1э, мазэгъуэ ящ1ым къ1ал9 уэрамэм испан медсестрам «фламенко» къыдэфауэ щ1ытащ, апхуэдизк1э гуфIати. Иужьк1э, гуГуэхь псори I9щ1ыб6 з3рыхъэр, уэри з3рыщ1хъащ1ыкIар щ1ы3ыхищ1эм, и н9псыр къ1ыфIэк1ыащ. Ауэ ар зыми и1эгъэ1ун. АдыгэлIыр гумащ1эу з3р зыми и1эгъэ1ун хуей6ж1ыкIыр.

Жаклин Мухьэдин и л1ьащ1эпIэр къигъэбтэжат: I9мэпсымащ1эхэр, гъэтIылъэп1щ1эхэр къищ1ахуат. Арами, К1ыщым и I9р суэрэтхэм хуэ-к1ыуэжтэкъым. Ар зыщ1эдзэк1ырт, е3ыр з3дзэ-I9уэжьрт. И3эгъэ къ6уэрт, н3гъэущ1ым е6гупсысыфыртэкъым. Махуэ къэс къ9псалъэ, къы-к1ал9ыкI9у, и уэзыншагъэм з закъуэ мыхъуу, и творчестэмэ къыкI9ал9ыплъ дохутырхэм къражьл1э хущ1ъуэхэм псори и п1эм ирагъэ-вэжащ.

Мухьэдин и щ1ытыкI9м, гугъу з3рехьым гу л9ыэ1ыта Жаклин и щхьэгъуэгр Лондон ишэну мурад ищ1ащ. Щ1ыхуб6р щ1ыгугъат а т1ум я л9агъ9ныгъ9мрэ щ1ыгъ9ныгъ9мрэ, а з9маным К1ыщым щ1ыгъ9ныгъ9 щ1ы1эрыщ1ыхуащ, и щхьэгъуэсм гукъыдэж и1эу хъужьну. Жаклин и гурыгуэ3зм къигъэпщ1атэкъым: з3щхьэгъуэсхэр Инджылызым з3рыщ1ыа маз3м и к1уэц1к1э Мухьэдин ув9ы6гъуэ

хуабагъэм уи Іэхэр егъэу

гугъэу къысщыдыхьэшхыу, къыздэдэжгуу арат. Апхуэдэ гушыІэхэр къызгурыІуэнкІэ Іэмал иІэтэкъым, сэ сызэсэр зыт, Мурьэдин нэгъэщІ дунейм къыщІэкІыжаусыт. Ари гурыІуэгъэщ, художникхэр дуней щхьхэуэ щопсэу, дэтлъагъум зыкІи емыщхьу. Ар гуваущ къыщыгурыІуар.

*Ди бынитІыр си закъэущ зыплІар. Мурьэдин и Іэмкъыгъэмрэ творчествмрэ сытыт дежи яІэ иригъэщырт. И къэкІэпІэр и псэупІэ хъуат. И благъэхэм, Іыхьлыхэм якІэпыкІуэныр и кьалэну къыпхьатэркъым. Гуащэ Іуэхухэмрэ сабийхэмрэ апхуэдизкІэ сригъаІэзэшти, Мурьэдин дежкІэ щхьэгъуэзэ и бынхэм я анэм нэхъ-рэ нэмысыбэ сыкъуфыкІуатэкъым, и творчествэр зыхэсщІэфынутэкъым. А зэманым ирихьлІэу Мурьэдин щІыпІэ куэдхэр къыззохикІух, и лэжьыгъэ Іуэхукіэ хамэ къэралхэм кІуэрей хъуащ. Кіщіу жыпІамэ, иІысым мазэ зытІукІэ сПьалъэгу арат си щхьэгъуэгр. 1980 гъэм, ди Іуэхухэм зыри кьимыкІыж щыхьум, дызэбгъэдэкІыжащ. Абы и ужькІэ мызэ-мытІэуи къиригъэзэжащ, ауэ...

Жаклин Мурьэдин и щхьэгъуэгэ ещанэщ. Александровэ Валентинэ ихьэситІкІэ дапсэуами аращ. А тІум я лъагъуныгъэр гуащІэ дыдэу къежьат, ауэ Валентинэ хэушэчакьым и щхьэгъуэгэр лэжьапІэм кІэщІ-кІэщІыкъэ щыкІуэщ зэрыхъуар. Мурьэдин и щхьэ къызихьлІэрт, и гуаузмкІи гуфІэгъэуамкІи къыздэгъашэрт. Сэ ар хуабжу си жагъуэ хъурт, ауэ зыкъеэзмыгъащІэу, зэрысПьэкІкІэ, чэнджэщкІэ сыдэІэпыкъурт.

Зэгуэр Мурьэдин Инджэныбым кІуэри, Жаклин ціыгъуу къинъэзэжащ. Аращ хэльадри. Жаклин хъыбар къызигъэщІащ сызэригъэцІыхужмэ фІэфІу жиІэу, сэри «хьуэ» къыхэзгъэкІакъым. Юрэ (Мурьэдин сэрэ ди къуэм) ди унэм къишащ ар. Жаклин фэрыщІагъ хэмыльу нэжагужу къытхэтат. Сэ а цІыхубэр занщІэу сигу ирихьащ икІи зэныбжьэгъу дыхъуащ. Си щхьэгъусэу щытам и фызу къыскъущхьэрэтыкъым, атІэ, удэпсэльэну икъукІэ щыгъэІэгъуэн, гупсысэ зиІэ бзыльхъугъэ туапэут сызэрелъыр.

Жаклин хуабжу щІэупщІэрт Мурьэдин и хьэлым, и дуней еплъыкІэм, нэхъыфІу къицІыхуну хуеІуэ. Сэри зыри сымыбзыщІу, псори жесІэрт. ПсальэмакъхІэ сыпежьэну къыщІыщыхьуар сщІэркъым, мащІэу щтэІэщтаблэу щыІтти, зэрысхуэзэфІэкІкІэ нэжагужу сепсаІьэрт. Мы дунейм тетхьым абы щыгъуэ дызытемыпсэлъыхьа: быным, лэжьыгъэм, гъащІэм, ауэ псэм нэхъыбэу зи гугъу тщІар Мурьэдинщ. Абы щыгъуэ си гуаузри губжьри къыныкъэкІэ вэгъэшу, Мурьэдин фІыуэ ипхъэгъуа цІыхубэр зэрызгъэхъэщІар лъэужьымшу къуэдыжакъым – ахэр щыкІуэжам инсульт сиІащ. Арами, зыри згъэхъуанэркъым абы-кІэ. Сэ Мурьэдин зыми къыстрихатэкъым, езыр збгъэдэкІаУэ арат. Ди сабийтІым псори занщІэу къагурыІуакъым. Юрэ нэхъри нэхъ щэху, зэкІуэцІыпІ, Маринэ (сытки и адэм ещхьщ) къэлымбырей хъуат.

*Иджыпсту Жаклин сэрэ хъарзынэ дыдэу дызэхэущІтщ, езым зэрыжиІэщи, зэщыпхъуІтым дыкъуздщ. Псом хэмыдыдэу дыззэшпхэр Мурьэдин хэкум къыщызэригъэпэщащ гъэлъэгъуэныгъэхэрат. Къаруушхэ хэтпъхьат икІи куэдрэ кьыкІэлъыкІухьат а Іуэхум: зэ зым зыгуэрІэрэ, пьакъэгъэщІэ къыгъэхуащІкІэ, хэтп дызримыгъэпсэльэхэу. Мурьэдин КЬР-м и цІыхубэ сурэтыщІ цІэ лъапІэр къыхуагъэфэщащ нэужь, апхуэдизу къызыкІэлыдыжьыхьа къулыкъущІэ гупым, зыкІи кьыддэмыІэпыкъуаХэм, загъэсфэрыщІу, псалъэ дахэхэр къыхужаІэрт. КъызэзгрыгуэкІ Іуэхугъэуэ щхьэкІэ пщІэнейрэ дызэкІуэлІа щхьэхуэфІхэм ягу къэзгъэкІыжыну сыхуеят гугъу дыззэрыгагъэхьар, ауэ зыслушІащ. Языныкъуэхэр мыукІытэжьхэу, уи щхьэгъусэу щытам и Іуэху зепхуэу, къэбжьыкъу удэт нэхърэ, зыпІ зэрыгъэщІэжамэ нэхъыфІт, жызыІаи къахэкІащ! Сытыт-тІэ, Мурьэдин апхуэдизу сыщІыдэІэпыкъуари сыщІыдэІэпыкъурэ? А зэманым си уэзыншагъэр щІагъэжэгъэкъым армырми... Сэ Мурьэдинрэ Жаклинрэ зыгуэркІэ сащыгурІуэу арат зэхъыр, я фІыщІэ псалъи сыщІэбэгырытэкъым. Зэи зыми сыщыгурэгъакъым икІи пэзубыдаІакъым. Мурьэдин сэрэ ди зэхуаку дэлъа хуабагъэ, Іэфі, лъагъуныгъэраУэ къыщІэкІынт а псорИ щІэсщІари щІэсшэчари. Пэжщ, мащІэ дыдэт Іэфі-фІыр, ауэ ахэр щыІтхьэ, щІэсщІэнкІэ щІэнейрэ дызэкІуэлІа щхьэхуэфІхэм ягу къэзгъэкІыжыну сыхуеят гугъу дыззэрыгагъэхьар, ауэ зыслушІащ. Языныкъуэхэр мыукІытэжьхэу, уи щхьэгъусэу щытам и Іуэху зепхуэу, къэбжьыкъу удэт нэхърэ, зыпІ зэрыгъэщІэжамэ нэхъыфІт, жызыІаи къахэкІащ! Сытыт-тІэ, Мурьэдин апхуэдизу сыщІыдэІэпыкъуари сыщІыдэІэпыкъури

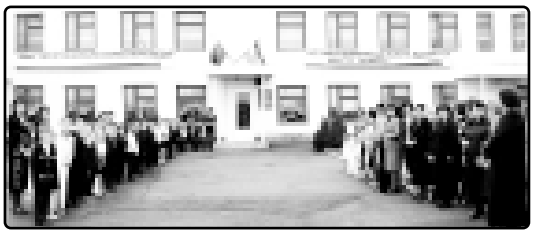

Тэрч районым и сабий гъэсапIэхэмрэ курыт еджапIэх эмрэ жыджэру хэтщ «Си бзэ - си псэ, си дуней» республикэ зэпеуэм. Джылахьстэнейр куейм и щIэблэм щIэныгъэфIрэ гъэсэныгъэ кIуэрэ зэрыратыр мызэ-мытIэу къэпщытакIуэ гупым я нэгу щIэкIащ. Иджыри зэ а Iуэхугъуэм щыхьэт тельхъэщ Акьбащ Ипщэ къуажэм дэт пэщIэдзэ еджапIэ-сабий садым лэжьыгъэр зэрыщекIуэкIыр республикэ утыку кьрахьэну иджыблагъэ щытегушхуам.

КЪЭПЩЫТАКIУ Э гупыр Акьбащ Ипщэ жылэжьым зышэну машинэр жьыуэ кьыуХьат Къбзэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъум и щIэкIэ щыIэутым и деж. «Си бзэ - си псэ, си дуней» псалъэхэр ину зытетха машинэм псори кьыхуеплъэкIырт. Апхуэдэ Iэкъум нэхьри игъэгушхуаг упым Налшык - Акьбащ Ипщэ гъуэгуанэр кьатемыкьэлъэу зэпачащ. Кьуажэм щынэблагъэм абыхэм кьапежващ лъэпкъ фащэхэр зышыгъ, Урысей Федерацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм, адыгэхэм я ныпхэр зыбыгъ шууейкэр. Ахър машинэм и пэ кьиувэри, хьэщIэхэр пэщIэдзэ еджапIэ - сабий сад бжэIупэм нэс игъэкIуэтащ.

Джылахьстэнейр хабзэ хэкужьщ, жысIэмэ егъэлеяхь уну кьыщIэныкъым, абыхэм я Iуэху зехьэкIэм щыгъуэзэхэмэ ар кьыздаIыгъыну си гугъэщ. ХьэщIэхэр хабзэм тету ирагъэблагъащ. ЗэрыжаIэу, я цыкIуи я ини бжэIупэм щызэхэтт. Къуажэдэс нэхьыжькъэр щыгъупластэкIэ, хьэухьукIэ хьэщIэхэм кьапежващ.

Я щIэдзэкIэм хуэдэу дахэу, екIуу екIуэкIащ махуэр. «Акьылыр ландэщыщэщи, гъэсэныгъэр дыщэ жыгщ» псалъэжьым тету я кьалэныр ирахьэжI **Кьуэн Йринэ** зи унафэщ гупым. ЦыкIухукIэ сабийм и кьэухьым нэхьыбэ кьыхэриубыр зыщамыгъэгупщэ у, гъащIэм и лъэныкъуэ псоми гу лърагъэтэу я щIэблэр кьыхэрагъэхьуным хущIокъу мы пэщIэдзэ еджапIэ-сабий садым и лэжьакIуэхэр.

Сабий садым и кIуэрт гупым макъамэм щыхурагъаджэ дерс гъэщIэгъуэн щригъэкIуэкIащ **ХьэтIэф Анжелэ.** Адыгэхэм я макъамэ Iэмэпсымэхэр сабийхэм яригъэцыхуныр, макъамэ гъуаджэм хащIыкIыр зригъэщIэныр мурад нэхьыщхьэу зыхуигъэувыжат гъэсакIуэм. ФIэхъусыр зэфIэкIа нэужь, макъамэ кьеуэм зыдрагъэкIуу сабийхэм кьафэ зэхуэмыдэхэр ягъэззэщIащ. Адэкlэ егъэджакIуэхэм абыхэм кьаригъэщIащ макъамэ Iэмэпсымэхэм зехуэха кьуажэхьхэр. НэгъуэщIу зышыгъуаз макъамэ Iэмэпсымэхэр кьрабжэкIыну защыхигъаазэм, сабийхэр куэдрэ гупсысакъым: абыхэм и цIэ кьрапIауад пшынэ зэгуэхым, цыкIэпшынэм, пхъэцIычым, бжьамийм, кьамылым. ГъэщIэгъуэнрати, а кьрабжэкIахэр я цIэ кьудейкIэтэкьым зэрацIыхур, Iэмэпсымэхэр пэшым щIэльти, дэтхэнэри кьагъэльэгъуащ. Абы кьищынэмыщIауи, дискKIэ кьеуэ макъамэр кьыззэрыкI Iэмыпсымэри фы дыдэу зэхагъэжIащ.

ЕгъэджакIуэм цыкIухэр щыгъуазэ ищIащ пасэм щыгъуэ адыгэхэм я гъащIэм макъамэ Iэмэпсымэхэм мыхьэнэшхуэ щаIэу, ахэр зыгъэбззрабзэ цIыхухэм щIэшхуэ хуащIу кьыззэрекIуэкIам, хьэщIэ кьахуеблэгъамэ, щыгъупластэ кьыхуащтэм прамыдзыхыу джэгу дахэ хузэхашэу зэрыщытам. Абдежым цыкIухэм кьрабжэкIащ макъамэ Iэмэпсымэ зэхуэмыдэхэм еуэу яцIыху я гъунэгъухэм, благъэхэм я щIэунэцIэхэр. Абы кьыпищэу егъэджакIуэм и гъэсэнхэм яригъэцIыхуащ а махуэм кьуажэм ирагъэблэзъэжа, ди кьэралым и мызакъуэу, щыпIэ куэдым зи щIэр щыIуа, Гъуазджэ зэомкIэ Кавказ Ищхьэрэ кьэрал институтым и егъэджакIуэ, профессор **Шэрыб Валерэ.**

Сабий садым и нэхъыжь гупым и гъэсакIуэхэу **Кьыщ Римэрэ Кьудей Аленэрэ** а махуэм цыкIухэм ирагъащIэрт адыгэ фащэм и зэхэлыкIэр. Дерсым сабийхэм кьахуеблэгъащ Сэтэней гуащэ. Я хьэщIэр яригъэцIыхуну гъэсакIуэм цыкIухэм защыхуигъаазэм, ахэр нарт хьыбархэм фIы дыдэу щыгъуазэу кьыщIэжащ. «Фыпсэу, цыкIухэ, сы зэрыВмыгъэгъуэщамкIэ, - жиIащ Сэтэней. - Нартыжь хэкум сыкъикIри сэ нобэ фэ сыкъыфхуэкIуащ адыгэ хабзэм, нэмысым зэрыхэфщIыкIыр зэзгъащIэну». Абы и япэ упщIэр лIыгъэм, нэмысым теухуауэ сабийхэм ящIэ псалъэжьхэр кьыгъэнэуэнырти, зэхихамкIэ арэзы зэрыхьуар кьапщIэу щIэгуфIыкIырт. Адэкlэ гъэсакIуэм гу льитащ Сэтэней иныгъ пхъуантэм. Нартхэ я бзыльхугъэ Iущым кьыхигъэщащ ар адыгэ IуэрыIуатэм и дыщэ пхъуантэу зэрыщытыр икIи абы и Iуникьобзэгъуэр и кьуажэхьхэм я жэуапыр арауэ зэрыщытыр. Арщхьэкlэ мыбдежми сабийхэр кьикIуэтакъым. Абыхэм кьуажэхьхэм иратыжа жэуапхэр Iункlибзэгъуэ хуэхъури, пхъуантэм и щхьэр кьыззэтекIащ. Абы кьыдэжащ фащэр зэрызэхэль пкъыгъуэхэр. ЕгъэджакIуэм ахэр псоми яльагъун папщIэ доскам щыкIэрильхьэм, абы щыгъыныгъуэ гуэр кьыхэкIын зэрыхуэйр кьащIащ, еплыпIэмэ... адыгэ фащэт. ЦыкIухэм кьащIэжащ фащэм и Iыхьэхэм зэрерджэр. Адэкlэ а пкъыгъуэхэр зэхахыуэ цIыхухэу, бзыльхугъэ фащэу зэхагъэуващ. Ар зэрыгъэщIэрэщIа тхьапхьэ зэмылIэужьыгъуэхэри кьрабжэкIащ сабийхэм. Итланэ апхуэдэ тхьапхьэхэмкIэ езыхэмри хьэпшып зэхуэмыдэхэр ягъэщIэрэщIащ.

IэгуфIэуэ, тебакъ-тепщэч адыгэ джэгуфIэхэр кьиригъэсэбэпурэ гъэсакIуэм сабийхэм я Iэпкъльэпкъым зригъэкъуэдийри, дерсым адэкlэ пищэжащ. Адыгэ фащэр и дахагъкIэ дуней псом зэрыщIащIэрт адыгэ фащэм и зэхэлыкIэр. Дерсым сабийхэм кьахуеблэгъащ Сэтэней гуащэ. Я хьэщIэр яригъэцIыхуну гъэсакIуэм цыкIухэм защыхуигъаазэм, ахэр нарт хьыбархэм фIы дыдэу щыгъуазэу кьыщIэжащ. «Фыпсэу, цыкIухэ, сы зэрыВмыгъэгъуэщамкIэ, - жиIащ Сэтэней. - Нартыжь хэкум сыкъикIри сэ нобэ фэ сыкъыфхуэкIуащ адыгэ хабзэм, нэмысым зэрыхэфщIыкIыр зэзгъащIэну». Абы и япэ упщIэр лIыгъэм, нэмысым теухуауэ сабийхэм ящIэ псалъэжьхэр кьиригъэнэуэнырти, зэхихамкIэ арэзы зэрыхьуар кьапщIэу щIэгуфIыкIырт. Адэкlэ гъэсакIуэм гу льитащ Сэтэней иныгъ пхъуантэм. Нартхэ я бзыльхугъэ Iущым кьыхигъэщащ ар адыгэ IуэрыIуатэм и дыщэ пхъуантэу зэрыщытыр икIи абы и Iуникьобзэгъуэр и кьуажэхьхэм я жэуапыр арауэ зэрыщытыр. Арщхьэкlэ мыбдежми сабийхэр кьикIуэтакъым. Абыхэм кьуажэхьхэм иратыжа жэуапхэр Iункlибзэгъуэ хуэхъури, пхъуантэм и щхьэр кьыззэтекIащ. Абы кьыдэжащ фащэр зэрызэхэль пкъыгъуэхэр. ЕгъэджакIуэм ахэр псоми яльагъун папщIэ доскам щыкIэрильхьэм, абы щыгъыныгъуэ гуэр кьыхэкIын зэрыхуэйр кьащIащ, еплыпIэмэ... адыгэ фащэт. ЦыкIухэм кьащIэжащ фащэм и Iыхьэхэм зэрерджэр. Адэкlэ а пкъыгъуэхэр зэхахыуэ цIыхухэу, бзыльхугъэ фащэу зэхагъэуващ. Ар зэрыгъэщIэрэщIа тхьапхьэ зэмылIэужьыгъуэхэри кьрабжэкIащ сабийхэм. Итланэ апхуэдэ тхьапхьэхэмкIэ езыхэмри хьэпшып зэхуэмыдэхэр ягъэщIэрэщIащ.

IэгуфIэуэ, тебакъ-тепщэч адыгэ джэгуфIэхэр кьиригъэсэбэпурэ гъэсакIуэм сабийхэм я Iэпкъльэпкъым зригъэкъуэдийри, дерсым адэкlэ пищэжащ. Адыгэ фащэр и дахагъкIэ дуней псом зэрыщIащIэрт адыгэ фащэм и зэхэлыкIэр. Дерсым сабийхэм кьахуеблэгъащ Сэтэней гуащэ. Я хьэщIэр яригъэцIыхуну гъэсакIуэм цыкIухэм защыхуигъаазэм, ахэр нарт хьыбархэм фIы дыдэу щыгъуазэу кьыщIэжащ. «Фыпсэу, цыкIухэ, сы зэрыВмыгъэгъуэщамкIэ, - жиIащ Сэтэней. - Нартыжь хэкум сыкъикIри сэ нобэ фэ сыкъыфхуэкIуащ адыгэ хабзэм, нэмысым зэрыхэфщIыкIыр зэзгъащIэну». Абы и япэ упщIэр лIыгъэм, нэмысым теухуауэ сабийхэм ящIэ псалъэжьхэр кьиригъэнэуэнырти, зэхихамкIэ арэзы зэрыхьуар кьапщIэу щIэгуфIыкIырт. Адэкlэ гъэсакIуэм гу льитащ Сэтэней иныгъ пхъуантэм. Нартхэ я бзыльхугъэ Iущым кьыхигъэщащ ар адыгэ IуэрыIуатэм и дыщэ пхъуантэу зэрыщытыр икIи абы и Iуникьобзэгъуэр и кьуажэхьхэм я жэуапыр арауэ зэрыщытыр. Арщхьэкlэ мыбдежми сабийхэр кьикIуэтакъым. Абыхэм кьуажэхьхэм иратыжа жэуапхэр Iункlибзэгъуэ хуэхъури, пхъуантэм и щхьэр кьыззэтекIащ. Абы кьыдэжащ фащэр зэрызэхэль пкъыгъуэхэр. ЕгъэджакIуэм ахэр псоми яльагъун папщIэ доскам щыкIэрильхьэм, абы щыгъыныгъуэ гуэр кьыхэкIын зэрыхуэйр кьащIащ, еплыпIэмэ... адыгэ фащэт. ЦыкIухэм кьащIэжащ фащэм и Iыхьэхэм зэрерджэр. Адэкlэ а пкъыгъуэхэр зэхахыуэ цIыхухэу, бзыльхугъэ фащэу зэхагъэуващ. Ар зэрыгъэщIэрэщIа тхьапхьэ зэмылIэужьыгъуэхэри кьрабжэкIащ сабийхэм. Итланэ апхуэдэ тхьапхьэхэмкIэ езыхэмри хьэпшып зэхуэмыдэхэр ягъэщIэрэщIащ.

● Си бзэ - си псэ, си дуней

Джылахьстэнейр хабзэ хэкужьщ

Iэбэдзыуэ джэгуурэ загъэпсэуа и ужь, темэщIыр джыным хьыхьащ. ЕгъэджакIуэм цыкIухэм ягу кьиригъэкIыжащ хьэрфхэм теухуа теплъэгъуэр щагъэзащIэм «А»-м «Анэр гъащIэм и щIэдзапIэщ...» зэрыжиIар. Щэкlуэгъуэм и ужькрей тхьэмахуэ махуэр анэхэм я махуэу зэрагъэлъапIэр ярилэри, дэтхэнэ зыми и гъащIэм а бзыльхугъэм уВыпIэ щхьэхуэ зэрыщичыбыдыр ягугригъэIуащ. Апхуэдэу я анэм кьыIуриIыхьа бзэр фIыуэ ящIэу, ар ягъэшэрыуэу кьэхьуныр я кьалэн нэхъыщхьэу зэрыщытри зыщамыгъэгъупщэну кьыхуриджащ. ЕджакIуэ цыкIухэр анэм теухуа усэхэм кьеджащ, псалъэжьхэр жаIащ. Абы хэту бжэм зыгуэр кьытоуIуэ. Сабийхэм кьахуеблэгъат я классэгъу Миланэ и анэшхуэр. Быныфl зыгъэса анэхэр я жьыпэм мымащIэу зэрыдэсыр, Миланэ и анэшхуэ Батыр Таужани абы-хэм зэращыщыр жиIащ егъэджакIуэм. Бынибл гъуэгу зауэм тезыгъэувa, «Анагъэм и щIыхь» орденыр зыхуагъэфэща Таужан еджакIуэхэм екъуэхуащ я анэхэр куэдрэ яхуэуэнышэну, екъулIэныгъэхэр яIэу дзэпкъыр зэрыгушхуэн щIэблэ кьыхэкIыну **Зое** сабийхэр темэщIэм хэшэныр занщIэу фIэхъусым и деж кьыщыщIидзащ:

ФIэхъус псалъэ гуапэ хьэщIэхэм фыдох,

Ди урокым и бжэр зэIудох,

ДыщIохьуэпс фэтхьынуи хьэщIагъэ,

Зыныфхудогъаазэ: фыкьелбагъэ!

Сабийхэм фIэхъус усэ цыкIум щхьэ префикс зыпыт псалъэхэр кьыщагъуэтащ, абыхэм ягъэзащIэ мыхьэнэр жаIащ, «фыдох» псалъэр и зэхэлыкIэкIэ зэпкърахащ. ЕгъэджакIуэм темэщIэр ягуригъэIуа иужь, сабийхэм жьэрыIуатэу тхылъым ит гъэкьыгъэр ягъэзэзащIащ. Адэкlэ кьабзэрыгъэм и дакьикьэм абыхэм **хэку, хабзэ, хасэ, хахуэ**псалъэхэр зыхэт псалъэухахэр зэхалъхащ. ТемэщIэр кьаззэрыгурыIуэр кьыззащIакьуэжу еджакIуэхэм тхылъым ит лэжьыгъэхэм щхьэ префикс зыхэт псалъэхэр кьыхэхатхьыкIащ, абыхэм я мыхьэнэри зэхагъэжащ.

«Бжьыхьэр бейщ» фIэщыгъэщIэр иIэу анэдэлъхубзэмкIэ 4-нэ классым дерс куп щIафIэ щригъэкIуэкIащ егъэджакIуэ **Кьудей Лидэ**. Гъэм и зэманхэм щыщу зытепсэлыхьыну лъэхъэнэм теухуа усэ едзыгъуэ кьеджэри, егъэджакIуэм сабийхэр бжьыхьэ мэзым зыплъыхьакIуэ зэриштэнымкIэ хьыбар яригъэщIащ. Абы хэту пэшым кьыщIыхьащ Инэмыкъуэ икIи езыри здашэну лъэIуащ, ауэ гъуэгуанэм техьэн и пэ и упщIэхэм жэуап кьаригъэщIу ящIэпыубыдащ. Инэмыкъуэ еджакIуэхэм бжьыхьэ мазэхэм я щIэхэр жаригъэIащ, апхуэдэ фIэщыгъэщIэхэр абыхэм щIрагъэм, а лъэхъэнэхэм зэфIагъэкI лэжьыгъэм тригъэпсэлъыхьащ. Инэмыкъуэ и упщIэхэм я жэуапу сабийхэм бжьыхьэм теухуауэ ящIэ усэхэм я щIэхэр, ахэр зи Iэдакъэщ Iэкlэр, псалъэжьхэр жаIащ. Адэкlэ цыкIухэм «Дыщэ сом» хьыбарыр теплъэгъуэу ягъэльэгъащ, абы и мыхьэнэр кьаззэрыгурыIуэр, кьыщыгъэльэгъуа Iуэхугъуэм епхьэлIэ хьуну псалъэжьхэр жаIащ.

ЦыкIухэр бжьыхьэ мэзым зыплъыхьакIуэ екIащ. (ЕгъэджакIуэм бжьыхьэ мэзым и теплъэр слайдкIэ кьегъэльагъуэ). Гъуэгум здытетым, абыхэм кьрабжэкIащ кьуалэбзу льэтэжьэмрэ щIымахуэр ди деж щизыхь бзуэхэмрэ я щIэхэр. «Апхуэдэу кьакIуэхьуэ, ахэр берычэт унэм» еблэгъащ. Абы щыпсэупт бжьыхьэр. И мэзым щальэгъуахэм, абы и дахагъэм зэрыдихьэхар жраIэжри, егъэджакIуэм бжьыхьэр я еджапIэм иригъэблагъащ. Бжьыхьэ куэ ра тхыгъэхэм ящIэжащ. Апхуэдэу егъэджакIуэм Тхылъ Плъыжьым ихуа псэущхьэхэмрэ кьэкIыгъэхэмрэ дуней текIуэдыкIыжьынкIэ шынагъуэ зэрыщыIэр жяриIэри, щIыуэпсым сытым джеи гулытэ хуащIыну кьыхуриджащ. ЕджакIуэхэр кьеджащ Тау Нинэ и «Жьынду», Джэдгъэф Борис и «Бзуубзэ», Гъубжокъуэ Лиуан и «Си чыцI цыкIу» усэхэм.

Щхьэ префиксхэр, абыхэм я тхыкIэр 3-нэ классым щIэсэхэм щаригъащIэ дерсым егъэджакIуэ **Ашэбокьуэ Зое** сабийхэр темэщIэм хэшэныр занщIэу фIэхъусым и деж кьыщыщIидзащ:

ФIэхъус псалъэ гуапэ хьэщIэхэм фыдох,

Ди урокым и бжэр зэIудох,

ДыщIохьуэпс фэтхьынуи хьэщIагъэ,

Зыныфхудогъаазэ: фыкьелбагъэ!

Сабийхэм фIэхъус усэ хьэ мэзым теухуа сочиненэ ятхьну.

Нэхъапэкlэ кьыззэрыхэдгъэщащи, лъэпкъым кьыдекIуэкI и хабзэ дахэхэм мыхьэнэшхуэ щрат мы Iуэхущапlэм. Абы и щыхьэтщ хьэгъуэлIыгъуэ хабзэ кIуэдыжьажьэм ящыщу нысащIэр псыхьэ щащэкlэ иращIэкIыу щыта Iуэхугъуэр сабийхэм зэрырагъащIэр. А хабзэм теухуа классщIыбэ лэжьыгъэр 1-4-нэ классым щIэс сабийхэр хэту кьыззригъэпэщащ гъэсакIуэ **Шэрыб Юлэ**. Хабзэм гъащIэм и лъэныкъуэ куэд кьыззэрыщIидзэр, абы ди лъэпкъым и цIэр фIыкIэ зэригъэIуар жиIащ гъэсакIуэм. Еджакlуэхэм адыгэ хабзэм и Iыхьэхэм щыщу зыщыгъуаззэхэр жаIащ, ящIэ псалъэжьхэр кьрабжэкIащ.

Псы ежэхым и макъыр кьоIу, экраным ар кьре дзэ. ГъэсакIуэм сабийхэм жяреIэ цIыхум и гъащIэм псым мыхьэнэшхуэ зэрыщигъэзащIэр, есы ныбжьыщIэхэми ар кьыззэрагъэсэбэпыр кьрабжэкI. Адэкlэ гъэсакIуэм сабийхэм яригъэлъэгъуащ я жьылэм щыщ Iэгъуэт Ритэ нысащIэу псыхьэ щащам траха фильмыр, а хабзэм теухуауэ абы драгъэжIэкIа псалъэмакъми щIигъэдэIуащ. ЗэлущIм кьрагъэлэгъат а Iуэхугъуэр зи нэгу щIэкIа, классщIыбэ лэжьыгъэр езыгъэжIэкI гъэсакIуэм и гуащэ Шэрыб Юлэ ирби псалъэ щратым, абы щыгъуэм а хабзэр зэрагъэззащIар кьыIуэтэжащ.

Гъэсакlу эм нысащIэр псыхьэ щэным иращIэкI хабзэм зэхэхауэ сабийхэр щигъэгъуэза нэужь, а Iуэхугъуэр зэрекIуэкI теплъэгъуэ цыкIу ягъэльэгъуащ. Хабзэр зэращIэм хуэдэу фIы дыдэу еджакIуэхэр я анэдэлъхубзэм теухуа усэхэм кьеджащ. Гу фIэгъуэ зэIущIэр адыгэ джэгукIэ зэхуащIыжащ.

ЩХЬЭЩЭМЫЩI Изэ.

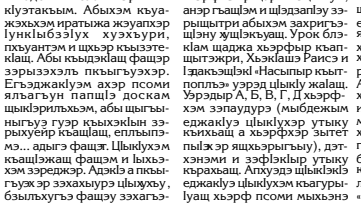

Си бзэ - си псэ, си дуней зэпеуэм.

● Театр

СпектаклыщIэ ягъэлъагъуэ

Щолжэщ1ыкIу Алий и щIэр зэзыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым дыгъэгъазэм и 10-м щекIуэкIыну итальян драматург Гольдони Карло и пьесэм къытращIыкIа «Трактир гуапэ» спектаклыр. Мы пьесэр итальян комедиехэм я нэхъыфIхэм хабж.

ПЬЕСЭР зытеухуар, набдзэ зытелъым я нэхъ дахэ, дзыхьщIыгъуэджэ, хьэрычэт зиIэ цыкIубзэ Iущырц. Спектаклыр зытеухуа режиссер Теувэжьыкъуэ Владимир я пьесэм щIидихьэхам и щхьэусыгъуэхэм ящыщ зыщ ар зытеухуар ди зэманым кьызэрыпэджжыр.

Спектаклым роль нэхъыщхьэхэр щагъэзэщIэнущ КъБР-м щIыхь зиIэ и артистэ КIэхумахуэ ФатIимэрэ Хьэмырзэ Ахьмэдрэ.

ТАБЫЩ Динар.

Командэ кьыхэхар зэхагъэувэ

● Спорт

Къэщкъэтау щекIуэкIащ Iэпщэрыбанэ зэзауэхэмкIэ республикэ зэхьэзэхуэ. «Спортыр терроризмэм и бийщ» зи фIэщыгъэщIэ турнирым щызэхуэсащ спортсмени 150-рэ. Я ныбжь елъытауэ ахэр ту эщаэ щытащ г упищу.

ИДЖЫРЕЙ зэхьэзэхуэм щышылэм Кострома щекIуэкIыну урысейпсо зэпеуэм хэтыныхэр кьыщыхахащ. Я хьэлъагъ елъытауэ гуп 14-у гуэшауэ щытахэм текIуэныгъэ кьыщызыхьахэмрэ етIуанэ-ещанэ увыпIэр зыуБдакъэмрэ я зэхьэзэхуэ щхьэхуэ мыгъэзу ирагъэкIуэкIынущ. Абы щытекIуэхэрщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ кьыхэхам хэту урысейпсо зэхьэзэхуэм кIуэнуэр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Хьэфыщ1э Мухьэмэд (редактор нэхъыщхьэ), **Жьэх1эмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Гъущ1о Зариф, Кьардэн Маритэ, Ныбжьк Танэ, Хьжьыкъарэ Алик.**

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленинымрэ и щIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - ещанэ-нэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхуэхэмкIэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; цIыхьабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьэмэ Iуэхущ1апIэхэм ядэлажьэныкIэ - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIыныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1апIэм - 42-26-41; суэттехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьигъэхэм, кьыщыгъэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъэмкIэ ахэр зытехэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Iэ тезыдахэм яхуэхьыныр и щIр дэлыщ КъБР-м федералыбэ пошт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щIыпмкIэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №Н-0065-м щIэту ятхащ.

Зы ильэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

1905 гъэм щыIа Революцэм и цIэр зезыхьэ Республикэ полиграфкомбинат, Налшык къ., Ленинымрэ и щIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: **жэуап зыхь секретарь ДышэкI Соня, редактору Хьэжьыкъарэ Алик, корректорэу Банэ ФатIимэ** *(2,3-нэ нап.)*, **ПхыгIыкI Юрэ** *(1,4-нэ нап.)*, **корректорхэм я дэIыкьуэгъу Иуан Заирэ.** ***КомпьютеркIэ газетым и тепльэр ящIащ:*** **Дол Маринэ, Щомахуэ Маринэ, *суэтыщI*** **Бицу Жанэ.**

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 10.125 ● Заказ №3894